

SOTSIAALMINISTEERIUM

MINISTRI KÄSKKIRI

27.03.2023 nr 51

**Tervishoiutöötajate nappuse leevendamise
strateegilise raamistiku kinnitamine**

Vabariigi Valitsuse seaduse § 49 lõike 1 punktide 1 ja 3, § 52 lõike 1 ning Vabariigi Valitsuse 20. märtsi 2014. a määruse nr 42 „Sotsiaalministeeriumi põhimäärus“ § 5, § 6 lõike 2 punkti 2 ja § 7 alusel:

kinnitan tervishoiutöötajate nappuse leevendamise strateegilise raamistiku (lisatud).

(allkirjastatud digitaalselt)
Peep Peterson
tervise- ja tööminister

Tervishoiutöötajate nappuse leevendamise strateegiline raamistik¹

Taust

Sotsiaalministeerium lähtub tegevuste elluviimisel rahvastiku tervise arengukavast (RTA) 2020–2030², mis

- annab tervisevaldkonnale ühtse, tervikliku ja tulevikku vaatava visiooni ning eesmärgid, mille saavutamiseks planeeritakse tegevused ja mille täitmist seiratakse;
- defineerib vastutusosalad ja koostöövormid, mis on aluseks eesmärkide saavutamisel tervisevaldkonnas, sealhulgas rahvusvahelise koostöö põhisuunad;
- aitab planeerida ministeeriumide valitsemisalas ressursse Vabariigi Valitsuse tasandil, kasutades neid ühiselt ja saavutades seeläbi tegevuste suurema mõju tervise parandamisel.

Nimetatud dokumendi kolmanda alaeesmärgi (inimkeskne tervishoid) juures on välja toodud eeldused, mida tuleb täita, et seatud eesmärgid saavutada. Üks osa eeldustest keskendub tervishoiutöötajate ning tervishoiu spetsialistide arvu suurendamisele ja töötingimuste parandamisele. See on vajalik, kuna ilma kompetentse ja motiveeritud tööjõuta ei ole võimalik täita RTA eesmärkide saavutamiseks vajalikke eeldusi, näiteks teenuste kättesaadavuse parandamine pädevate tervishoiutöötajate ja teiste spetsialistide abiga, investeerimine tervishoiu kvaliteeti ja patsiendihutust toetavatesse tõenduspõhistesse tegevustesse, et parandada tervishoiuteenuste tõhusust jpm.

Personali võimekuse kasvatamiseks ning juhtimise ja vastutuse tugevdamiseks on vaja suurendada tervishoiutöötajate arvu ja jälgida nende erialast jaotust. Siinjuures tuleb arvestada ka tehnoloogiliste muutustega ning vaadata üle tervishoiuspetsialistide rollid ja tööülesanded. Selle info kohaselt tuleb koolitustellimuse ajakohastamiseks väärtustada elukestvat õpet, rakendada mitmekülgset enesearengumeetmeid ja kohandada praktiseerimisvõimalusi. Töötingimuste parandamisele aitab kaasa ka tervishoiuteenuse osutajate juhtimisvõimekuse tugevdamine nii teenuste arendamiseks kui ka inimressursi juhtimisel.

RTAs kirja pandud eesmärkidest ja tegevustest tulenevalt uuendatakse igal aastal tegevuspõhise riigieelarve osaks olevat inimkeskse tervishoiu programmi, mis on tervishoiupoliitika kujundamisel konkreetsete tegevuste elluviimise aluseks kokkulepitud aastatel. Lähiaastate (2023–2024) suuremad eesmärgid on koostada esmatasandi arengukava kuni 2035. aastani, kiirabisüsteemi arengusuunad 2035. aastani ja haiglavõrgu

¹ Tervishoiutöötajate nappuse leevendamise strateegiline raamistik on tegevus Eesti taaste- ja vastupidavuskava eesmärgi nr 95 täitmiseks.

² <https://www.sm.ee/rahvastiku-tervise-arengukava-2020-2030>

arengusuunad 2040. aastani. Lisaks on Sotsiaalministeerium seadnud eesmärgi teha ettepanekud tervishoiu rahastamise jätkusuutlikkuse tagamiseks ja ravikindlustuse laiendamiseks kõigile Eesti elanikele. Ka need tegevused mõjutavad tervishoiu töötavate spetsialistide vajadust ning ülesannete ja rollide jaotust. Tervishoiutöötajate nappuse leevendamiseks lähiaastatel (2023–2025) tehtavad tegevused on esitatud alljärgnevas tabelis.

Tegevus	Rahastus	Vastutaja	Kaasatavad osapooled	Indikaator	Tähtaeg	
1. Juhtimismehhanism: kollektiivsed kokkulepped osapoolte vahel						
1.1.	Tervisevaldkonna koolitustellimuse komisjoni kokkukutsumine ja koosolekute regulaarne (vähemalt üks kord aastas) toimumine. Koolituskomisjon on tervisevaldkonna osapoolte ühine kogu (riik, haridusasutused, tööandjad, kutsete esindajad) tervisevaldkonna spetsialistide koolitamise vajaduse kokkuleppimiseks. Komisjonis kokku lepitud tervisevaldkonna koolitustellimus on: <ul style="list-style-type: none"> osapoolte kokkulepe koolitusvajaduse kohta, sisend kõrgkoolidele vastuvõtuks ja õppekavade arendamiseks, sisend riigile (HTM, SOM) eelarve ja järgneva 4 aasta riigi eelarvestrateegia (RES) planeerimiseks 	-	Sotsiaalministeerium (edaspidi SOM) / Haridus- ja Teadusministeerium (edaspidi HTM)	SOM, HTM, Kutsekoda, kutseliidud, tööandjad, kõrgkoolid	Tellimus on osapoolte vahel kokku lepitud	Koolituskomisjoni kokkukutsumine veebruar 2023 Edasised kohtumised üks kord aastas, vastavalt riigieelarvesse sisendi andmise tähtaegadele
1.2.	Residentuuritellimuse komisjon – tervisevaldkonna osapoolte kogu, kes arutab läbi ja lepib kokku	-	SOM	Tervisekassa, Eesti Haiglate Liit, Tartu	Tellimus on Tartu Ülikoolile esitatud ja	Komisjon koguneb üks kord aastas II kvartali jooksul

Tegevus	Rahastus	Vastutaja	Kaasatavad osapooled	Indikaator	Tähtaeg
residentuuritellimus arstlike erialade kaupa ning see esitatakse Tartu Ülikoolile täitmiseks			Ülikool, erialaseltsid, SOMi erialanõunikud	vastuvõtt korraldatud 2022. aastal esitati tellimus 186 koha täitmiseks, neist täideti 169 kohta	
<p>1.3. Konsensuslepe³ rakenduskõrghariduse tervishoiuspetsialistide tellimuseks aastani 2026</p> <p>Selleks, et tervishoiusüsteemi tuleks järjepidevalt piisaval hulgal hea praktilise väljaõppega tervisevaldkonna spetsialiste, peab rakenduskõrghariduse õppekohtade arv tervisevaldkonnas olema piisav ning kõikidele õppuritele peavad olema tagatud praktikakohad. Soovitu saavutamiseks allkirjastasid osapooled konsensuslepe õppekohtade vajaduse kohta õppeaastatel 2022/23–2025/26</p>	Riigieelarve (RE) / REACT-EU	SOM/HTM	Tallinna Tervishoiu Kõrgkool, Tartu Tervishoiu Kõrgkool, Eesti Haiglate Liit, Eesti Perearstide Selts, Eesti Kiirabi Liit, Eesti Eratervishoiuasutuste Liit, Eesti Õdede Liit, Eesti Tervishoiutöötajate Kutseliit	Konsensuslepe sõlmiti 18.02.2022. Konsensusleppes kokku lepitud on tähtaegselt ellu viidud	Konsensuslepet uuendatakse iga 4 aasta järel
<p>1.4. Kollektiivlepe tervishoiutöötajate palgatingimuste kohta</p> <p>Kollektiivlepe osapooled peavad esmatähtsaks kvaliteetse</p>	RES, Tervisekassa eelarve	Eesti Haiglate Liit Eesti Kiirabi Liit Eesti Arstide Liit	Tervisekassa, SOM	Kollektiivlepe sõlmiti 20.01.2023 aastateks 2023–2024	Kollektiivlepe sõlmitakse kaheks aastaks ning selles kehtestatakse

³ Leitav: <https://sm.ee/media/76/download>

Tegevus		Rahastus	Vastutaja	Kaasatavad osapooled	Indikaator	Tähtaeg
	õigeaegse arstiabi, õendusabi ja teiste tervishoiuteenuste kättesaadavust kõigile patsientidele, võtavad eesmärgiks tervishoiutöötajate töökoormust järgmistel aastatel mitte suurendada ja lähtuvad demokraatlikus ühiskonnas tunnustatud sotsiaalse dialoogi põhimõtetest, et tagada tervishoius töörahu		Eesti Tervishoiutöötajate Kutseliit Eesti Kliiniliste Psühholoogide Kutseliit Eesti Õdede Liit			palgamuudatuse soov aasta kohta
2. Rahastamine: tervishoiutöötajate väljaõppe rahastamine						
2.1.	Tervishoiuvaldkonna spetsialistide põhiõppe rahastamine	RE	HTM	Haridusasutused	Koolitustellimus on rahaliste vahenditega kaetud	Üks kord aastas
2.2.	Residentuuritellimuse täitmisega seotud kulude (residentuuri juhendajate, residentuuri korralduskulude ja residentide tasu) katmine	RE / Tervisekassa	SOM / Tervisekassa	Tartu Ülikool, Terviseamet, Tervisekassa, Eesti Haiglate Liit, erialanõunikud	Tartu Ülikoolile toetuse andmise leping on tähtaegselt sõlmitud ning tasud üle kantud 2022. aastal esitati tellimus 186 residendi kohta	Leping sõlmitakse üheks aastaks
2.3.	Õe põhiõppe praktikajuhendamise tasustamine Tasustamise aluseks on tervishoiukõrgkoolidega	REACT-EU / RE	SOM	Praktikabaasid, tervishoiukõrgkoolid	Kõigile õeõppes osalevate õdede praktikajuhendajatele on tasu makstud	Leping toetuse andmiseks sõlmitakse üheks aastaks

Tegevus	Rahastus	Vastutaja	Kaasatavad osapooled	Indikaator	Tähtaeg
18.02.2022 sõlmitud konsensusleppes planeeritud õe põhiõppe lepingumahtude täitmine ning tasu eesmärk on motiveerida praktikabaase suurendama õe põhiõppe praktikantide vastuvõttu					
2.4. Kliiniliste psühholoogide kutseasta rahastamine Eesmärk on suurendada kliiniliste psühholoogide kutse omandajate arvu	RE	SOM	Tartu Ülikool, Kutsekoda, erialaseltsid	11 psühholoogi kutseasta rahastamine aastas	Leping toetuse andmiseks sõlmitakse üheks aastaks
2.5. „Õed tagasi tervishoidu“ Eesmärk on õppe raames läbiviidava teoreetilise ja praktilise koolituse toel anda võimalus tuua tööturule tagasi õed, kes ei ole kantud tervishoiukorralduse infosüsteemi ega tööta õena	RE	SOM	Tallinna Tervishoiu Kõrgkool ja Tartu Tervishoiu Kõrgkool	Ümberõppekohtade minimaalne arv 25 2022. aastal 31 õde	Leping toetuse andmiseks sõlmitakse üheks aastaks
2.6. „Arstid tagasi tervishoidu“ Projekt on mõeldud arstidele, kes ei ole kantud Eesti tervishoiukorralduse infosüsteemi, kuid sooviksid naasta praktilisse tervishoidu. Projekti raames korraldatakse praktika koos juhendamise ja teoreetilise õppetöö eksamiks valmistumisel	REACT-EU / RE	SOM	Tartu Ülikool	Ümberõppekohtade arv 18 Koolitus korraldatakse üle aasta	Leping toetuse andmiseks sõlmitakse üks kord kahe aasta järel
3. Ressursijaotus: tervishoiutöötajate ja -spetsialistide prognoosimudeli arendamine ja raamistiku edendamine					

Tegevus		Rahastus	Vastutaja	Kaasatavad osapooled	Indikaator	Tähtaeg
3.1.	<p>Ühisprojekt „HEalth woRkfOrce to meet health challEngeS: HEROES“</p> <p>Projekti raames koostatakse Eesti tervishoiupersonali planeerimise raamistik ja tegevuskava selle rakendamiseks</p>	20% SOM / 80% EU4Health	SOM	Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus, Tervise Arengu Instituut, Terviseamet, Tervisekassa, ülikoolid ja kõrgkoolid, erialaseltsid	Prognoosimudel ja tegevuskava on valmis	Projekti lõpp veebruar 2026
3.2.	<p>OSKA raporti koostamine⁴</p> <p>OSKA raportis analüüsitakse Eesti tervisevaldkonna arenguks vajalike oskuste ja tööjõu vajadusi lähema kümne aasta jooksul</p>	Kutsekoda	Kutsekoda	Tervisevaldkonna seotud osapooled	OSKA raport on valmis	Tervishoiuvaldkonna seireuuringu avaldamise tähtaeg on 2024. a I kvartal
4. Arendustegevused: tervishoiutöötajate kvalifikatsiooni edendamine						
4.1.	<p>Residentuuriprogrammide arendamine, sh residentuurikorralduse analüüs koos rahvusvahelise võrdluse ja muudatustepanekutega</p>	RE / Tervisekassa	SOM	Tartu Ülikool, Tervisekassa, erialaseltsid, Eesti Nooremarside Ühendus	Residentuuriprogrammid on ajakohased ja vastavad EL-i nõuetele	Pidev / analüüs detsember 2024
4.2.	<p>Digioskuste analüüs</p> <p>Projekti eesmärk on parandada tervishoiutöötajate digioskusi</p>	Euroopa Komisjon	SOM	<p>Projektipartnerid: NTT Data, Health Est Agency OÜ, TalTech</p> <p>Kaasatud osapooled: erialaseltsid, õppeasutused, majandus- ja kommunikatsiooniministeerium, HTM</p>	<p>Projekti tulemused on saavutatud:</p> <ul style="list-style-type: none"> Projekti alguse aruanne Eesti digioskuste olukorra analüüs 	Projekti lõpp september 2024

⁴ Viimane koostatud raport aastast 2017 asub siin: [Tervishoid - OSKA \(kutsekoda.ee\)](http://Tervishoid - OSKA (kutsekoda.ee))

Tegevus	Rahastus	Vastutaja	Kaasatavad osapooled	Indikaator	Tähtaeg
				<ul style="list-style-type: none"> • Tervishoiutö õjõu digioskuste profiilide kirjeldus • Strateegia tervishoiutöö õjõu õppekavade ja riiklike juhtimismeh- anismide ümberkujun- damiseks • Tegevusplaa- ni koostamine • Õppematerj- alide ja koolituse sisu soovitused • Koolituskava- de pilotprojekti aruanne ning lõplikud soovitused rakendamise- ks • Lõppraporti koostamine 	

Tegevus		Rahastus	Vastutaja	Kaasatavad osapooled	Indikaator	Tähtaeg
4.3.	<p>Õe põhiõppe praktikajuhendamise tasustamise analüüs</p> <p>Analüüsi eesmärk on leida Eestile sobivad rakenduskõrghariduse baasil tervishoiuspetsialistiks õppivate õppurite praktikajuhendajatele tasu maksmise viisid koos rahastusallikate ettepanekutega</p>	RE	SOM	Väikeostu hankepartner	Analüüs koos rakendamise ettepanekutega on esitatud	Detsember 2023
4.4.	Õe praktikajuhendamise tasustamise analüüsi tulemuste rakendamine	RE	SOM	Kõrgkoolid, praktikabaasid	Õe praktikajuhendamise tasustamise mudel on rakendatud	Detsember 2024
4.5.	<p>Perearsti kvaliteedisüsteemi rakendamine ja lisatasu maksmine</p> <p>Kvaliteedisüsteemi eesmärk on motiveerida perearste:</p> <ul style="list-style-type: none"> • aktiivselt tegelema haiguste ennetamisega ja nakkushaiguste leviku tõkestamisega; • efektiivsemalt jälgima kroonilise haigusega patsiente; • osutama inimestele laiapõhjalisemat tervishoiuteenust. <p>Kvaliteediindikaatoritel põhinev süsteem aitab perearstil oma</p>	Tervisekassa eelarve	Tervisekassa	Perearstid	Kvaliteedisüsteemi arendatakse ning lisatasu saajate hulk on stabiilne või kasvab	Iga-aastane tegevus

Tegevus		Rahastus	Vastutaja	Kaasatavad osapooled	Indikaator	Tähtaeg
	tegevust analüüsida, samuti annab see võimaluse võrrelda oma tulemusi teistega, et selgitada välja need valdkonnad, mis enam arendamist vajavad					
4.7.	<p>Perearstiabis inkubatsiooniprogramm</p> <p>Eesmärk on võimaldada väljaspool Tallinna ja Tartut töötavatele perearstidele, kes plaanivad pensionile jääda või muul põhjusel nimistust loobuda, võtta lisatasu eest enda kõrvale tööle peremeditsiini resident või nimistuta perearst</p>	Tervisekassa eelarve	Tervisekassa	Perearstid	Inkubatsiooniprogrammi kasutatakse	Pidev tegevus
5. Kolmandate riikide tervishoiutöötajate tööle asumise edendamine (sh Ukraina)						
5.1.	Sotsiaalministri 3. septembri 2019. a määruse nr 52 „Välisriigis omandatud kvalifikatsiooni Eestis nõutava kvalifikatsiooniga võrdlemise tingimused ja kord“ muutmise		SOM	HTM, Terviseamet, Eesti Õdede Liit, Eesti Arstide Liit, Eesti Haiglate Liit	Määruse muudatus on jõustunud	2024 detsember
6. Muud tervishoiutöötajate motivaatorid maapiirkonda tööle asumiseks						
6.1.	<p>Eriarstide ja perearstide lähtetoetuse põhimõtete uuendamine ja toetuse summa suurendamine</p> <p>Lähtetoetuse eesmärk on motiveerida alustavaid eriarste, sh perearste valima oma</p>	RE	SOM		Määruse muudatus on jõustunud, taotlused on menetletud tähtaegselt	Tehtud 2022. a II kvartalis

Tegevus		Rahastus	Vastutaja	Kaasatavad osapooled	Indikaator	Tähtaeg
	karjäärikohaks Eesti piirkonnad, kuhu kvalifitseeritud arstide leidmine on praktikas osutunud keeruliseks					
6.2.	Õdede lähtetoetuse analüüs Eesmärk on analüüsida, kas ja kuidas rakendada lähtetoetuse maksmist õdedele, et motiveerida neid valima karjäärikohaks Eesti piirkonnad, kuhu õdede leidmine on osutunud keeruliseks	RE	SOM		Analüüs koos ettepanekutega on esitatud	2024. II poolaasta a
6.3.	Perearstiabis kaugusetasu Lisatasu, et motiveerida perearste töötama väljaspool Tartut ja Tallinna ning nende linnade lähivaldasid	Tervisekassa eelarve	Tervisekassa	Perearstid	Lisatasu on välja makstud	Pidev

Kokkuvõttes on eelnimetatud tegevused omavahel seotud ja toetavad:

- 1) tervishoiuteenuste korraldamise meetmeid erinevates tervishoiusektorites, eelkõige eriarstiabi vallas,
- 2) füüsiliste ja inimressursside arendamist, et tagada tervishoiuteenuste osutamine kogu territooriumil,
- 3) rahastamis-, valitsemis- ja teabevahetusmehhanisme, mille abil tagada strateegia tulemuslikkus kogu riigis.

Eelkõige punktides 3.1 ja 3.2 nimetatud tegevused on seotud esmatasandi arengukava, eriarstiabi arengusuundade ja kiirabisüsteemi arengusuundade koostamisega. Nendele tuginedes koostatakse tervishoiusüsteemi arengusuunad, milles lepatakse kokku arengusuunad kuni aastani 2035 (haiglavõrgu puhul kuni aastani 2040) ning kokku lepitud teenuste vajaduse ja rollide jaotusega tuleb arvestada tervishoiutööjõu prognoosimudelil (tabelis punkt 3.1). Nimetatud prognoosimudeli tulemusi arvestatakse teiste tegevuste elluviimisel. Lisaks on koostamisel rahastamise jätkusuutlikkuse analüüs, mis peab samuti arvestama eelnimetatud arengusuundade dokumendis kokkulepituga, sh tervishoiutöötajate ja -spetsialistide vajaduse täitmiseks vajalike rahaliste vahenditega.